

лю до здійснення остаточного розрахунку за викуплене майно. Очевидно, що кожна складова цього процесу вимагає чіткого обґрунтування та визначення її місця у процесі реалізації державою свого права власності.

Література

1. Положення про перед приватизаційну підготовку підприємств Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 1998, № 12. – С. 12-15.
2. Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 1998, № 6. – С. 15.
3. Кальніченко Л., Зеленський С. Післяприватизаційна реструктуризація підприємств – чинник їх фінансового оздоровлення// Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2000, № 4. – С. 58-59.
4. Пасхавер О. Перспективи приватного підприємництва в Україні: приватизація та зростання нового капіталу// Економіка України. – 2000, № 4. – С. 31-39.
5. Голіков В. Приватизація як фактор переходу України до ринкової економіки// Економіка України. – 1996, № 8. – С. 13-21.
6. Безуглий А. Основні фонди та наслідки державної амортизаційної політики// Економіка, фінанси, право. – 2000, № 8 – С. 5-12.
7. Кибовская А. В меню – только острое// Бизнес. – 2004, № 5. – С. 70.
8. Ставровський Є. Про формування державного сектору економіки// Економіка України. – 1999, № 7. – С. 12-17.
9. Статистика України. – 2000, № 1. – С. 31-71.
10. Урядовий кур'єр. – 2001. – 9 червня, № 101.
11. Государство потеряло долю в СП "Росава"// Деловая столица. 2001. – 28 мая. – С. 4.

УДК 330.35:330.32

*Викл. Н.С. Дворяшина, канд. екон. наук –
Європейський університет, м. Київ*

ІНВЕСТИЦІЇ – ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Визначено основні фактори зниження інвестиційної активності в Україні та окреслено шляхи підвищення інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інвестиції, капітальні вкладення, активізація інвестиційної діяльності.

Teacher N.S. Dvoryashyna – European university, Kyiv

Investments are basis of economic and social development of country

In article are determined main factors of the reduction to investment activity in Ukraine and is intended way of increasing to investment activity.

Keywords: investments, capital embedding, activation to investment activity.

Успадкована від соціалістичної економіки структура виробництва, втративши свою спрямованість на ВПК після 1991 р., внаслідок неправильно зорієнтованої інвестиційної політики не змогла переорієнтуватися на потреби внутрішнього ринку. У скрутних умовах нестачі коштів для придбання обігових коштів і капітальних вкладень поступово дедалі частина підприємств стала відриватися від галузевої орієнтації у виробництві (стосовно внутрішніх замовників) на можливості зовнішнього споживача продукції. У цих умовах міжгалузеві зв'язки ослабли, створення єдиного народногосподарського комплексу, зорієнтованого здебільшого на внутрішній ринок, не відбулося. Їх підмінила стихійна структурна орієнтація.

При цьому необхідно зазначити, що кризова ситуація в економіці пов'язана не стільки із спадом виробництва, скільки із деформованістю відтворювального процесу. Протягом тривалого часу не вдавалося сконцентрувати обмежені кошти на підтримку пріоритетних напрямків розвитку технічно передових і наукомістких виробництв. Несприятливий стан з інвестиціями в Україні став головним гальмом стабілізації і розвитку виробничого потенціалу. Тому при виборі варіантів структурної спрямованості виробництва, пріоритетів розвитку галузей необхідно враховувати цей факт і зосередити зусилля, насамперед, на вирішенні проблем активізації інвестиційної політики, розробці механізмів її прискореного впровадження [1, с. 11].

Вирішення проблеми збереження та розвитку інвестиційного потенціалу потребує визначення основних чинників неефективності інвестиційної сфери в Україні та шляхів активізації інвестиційної діяльності.

Основні чинники зниження інвестиційної активності в Україні такі.

По-перше, високе податкове навантаження, відсутність пільг для виробничих інвестицій, надмірний випуск облігацій державної внутрішньої позики для поповнення державного бюджету. Інвестори шукають сфери найбільш вигідного вкладання капіталу, якими, по суті, є банківські операції, купівля цінних паперів, нерухомість, торгівля споживчими товарами тощо.

По-друге, надзвичайна демонетизація ВВП, внаслідок чого підприємства втратили необхідні обсяги обігових засобів і грошових коштів, що змусило їх переходити на бартер з багаторазовими взаємозаліками. У 1992-96 рр. в Україні виторг від реалізації продукції скоротився у 2,9 раза, собівартість продукції – у 2,2, а прибуток від реалізації – у 17,1, грошові кошти підприємств – у 17,1 раза.

По-третє, сучасний ринок не використовує величезну частку виробничого потенціалу через його низьку конкурентоспроможність, високий фізичний та моральний знос. В обробній промисловості рівень використання виробничих потужностей становить 29-30 %.

По-четверте, в Україні відбулось надзвичайне знецінення основного капіталу в матеріальному виробництві. Занижені норми амортизації при високій інфляції і вкрай зношеному обладнанні не тільки не дають змоги купувати нові машини та технології, а й повноцінно здійснювати капітальний ремонт. Амортизаційні кошти нерідко використовують не за призначенням, а на поповнення обігових коштів, відволікають в банківський сектор на комерційні цілі.

По-п'яте, в інвестиційному секторі економіки в багатьох випадках втрачено науково-технічні та виробничі напрацювання. У багатьох галузях вони взагалі відсутні. На підприємствах з високими технологіями спад виробництва має 10-разовий коефіцієнт. Обладнання цих підприємств демонтують, розкрадають, висококваліфіковані кадри покидають високотехнологічні виробництва. Персонал, зайнятий науково-дослідними роботами і розробками, скоротився майже у 2 рази [2, с.105-106].

Варто також акцентувати увагу на недосконалості правової основи інвестиційної діяльності в Україні. Мало того, що деякі закони є недосконалими, спостерігається ще й таке маніпулювання з правовим полем, яке є не-

прийнятним для цивілізованого ринку. Не рідкість, коли новий закон змінює або зводить нанівець попередній, існує дублювання легітимних актів, що продукуються різними урядовими структурами тощо. За п'ять років незалежності в Україні шість разів змінювались умови інвестиційної діяльності для нерезидентів. По суті, кожен закон містить стільки підзаконних актів, змін і доповнень, що інвестору, а особливо іноземному, тяжко розібратись в них, а тому і спланувати і організувати свої дії.

Таким чином, недосконалість законів доповнюється їх нестабільністю, відсутня податкова реформа, неврегульовані питання платежів, не відповідає вимогам часу законодавство про амортизацію основних фондів підприємств. Результатом усіх цих та інших недоопрацювань є те, що в Україні до сьогоднішнього дня не створено ефективного механізму акумуляції вільних грошових коштів. Не сприяє цьому й існуюча система інституційних форм інвестиційної діяльності.

В інвестиційній діяльності утворилося своєрідне замкнене коло – недоінвестування народного господарства, яке посилюється спадом виробництва, що, водночас, призводить до подальшого зниження інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання та держави.

Створення сукупності макро- та мікроекономічних передумов для підвищення інвестиційної активності неможливе без здійснення низки заходів. Це такі заходи, як:

1. Фінансова стабілізація на макрорівні як необхідна, але недостатня умова виходу з інвестиційної кризи.
2. Нормалізація фінансового стану підприємств, включаючи підвищення їх ліквідності.
3. Активізація товарних ринків, які були б спроможними споживати ініційовану інвестиціями додаткову продукцію та реалізовувати потенціал ефективності інвестиційних проектів за рахунок платоспроможного попиту.
4. Підвищення економічної ефективності інвестицій до рівня, який перевищує прибутковість безризикових інструментів фінансового ринку. Враховуючи високу вартість кредитних ресурсів в Україні, доцільно розглянути можливість надання пільгових кредитів (50 % від ставки рефінансування) під високоефективні проекти.
5. Комплекс заходів щодо нормалізації платіжно-фінансових відносин та витіснення з обігу великої кількості квазіплатіжних засобів, які не у змозі стати повноцінними ресурсами для формування потенціалу нагромадження.
6. Забезпечення низьких темпів інфляції та зменшення реальної банківської ставки до рівня, який реально стимулює масові інвестиції в економіку.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що інвестиційна політика в Україні стоїть зараз перед вибором. Держава, звичайно, може продовжувати пасивно чекати збільшення інвестиційної активності в рамках саморегулювання механізмів ринкового середовища, яке зараз формується, але цей шлях потребує багато часу. Однак є й інший шлях: розумне, зважене посилення ролі держави при проведенні інвестиційної політики з метою створення сприятливого інвестиційного клімату для широкомасштабного інвестування на неінфляційній основі [3, с.12-14].

Цей шлях передбачає:

- важливість та актуальність формування бюджету розвитку для України;
- державні гарантії та страхування інвестицій, які скорочують інвестиційні ризики;
- обґрунтовану підтримку вітчизняних виробників;
- проведення збалансованої (в тому числі протекціоністської) зовнішньоекономічної політики, яка повинна бути пов'язана з програмами технічного переозброєння вітчизняних виробництв.

Основною причиною спаду інвестиційної активності є зміни у соціально-економічній і політичній ситуації в Україні, у рамках якої, з одного боку, різко скоротився об'єм державних централізованих інвестицій, з іншого боку – не сформувалися сприятливі умови для використання інших джерел інвестування.

Одним із головних напрямків сьогодення стає управління формуванням і розвитком ринку інвестицій, що на базі досягнення визначеного рівня збалансованості інвестиційного попиту пропозиції дало змогу б залучити у цей процес як державні централізовані ресурси, так й інші джерела інвестування: кредити банків, позички інвестиційних-фінансових структур, облігаційні позики, притягнуті за рахунок розміщення емісій акцій підприємств, внески у статутні фонди, іноземні інвестиції і т.д. [2, с.140].

Власне, згідно з цим, особливо актуальною стає задача вироблення концепції розвитку інвестиційної діяльності в Україні, що дає змогу сформулювати конкретні форми, методи і послідовність розвитку інвестиційного процесу.

Узагальнення вітчизняної економічної теорії і практики здійснення інвестиційної діяльності та проведений аналіз сучасного стану інвестування зумовили необхідність розробки концепції розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Концептуальні задачі програми містять: структурну перебудову економіки; реформування інституціонального механізму забезпечення інвестиційної діяльності, розробку основних напрямів інноваційної та інвестиційної політики.

У підсумку, необхідно зазначити, що при формуванні нової структурної моделі важливо не замикатися на сьогоденних аспектах і проблемах окремих галузей чи регіонів. Завдання полягає у формуванні цілком нової структури національної економіки.

Основою розвитку інвестиційної діяльності повинні стати поступові перетворення діючих інституціональних механізмів її забезпечення: 1. – права власності; 2. – управління інвестиціями; 3. – соціальної інфраструктури.

Крім цього, необхідно принципово змінити напрямки структурної еволюції української економіки. Майбутнє України – у передових галузях обробної промисловості та високих технологій. До числа пріоритетів розвитку промисловості необхідно віднести: конкурентоспроможні виробництва машинобудування, зокрема у приладобудуванні, виробництві енергетичного устаткування, інші наукомісткі галузі та виробництва. Пріоритетними напрямками для залучення та підтримки стратегічних інвесторів можуть бути визначені ті, де Україна має традиційні виробництва, володіє необхідним природно-ресурсним потенціалом і формує значну потребу ринку у відповідній продукції.

Література

1. Чумаченко М. Напрями інвестиційної політики в промисловості// Економіка України. – 1999, № 11. – С. 11-19.

2. Герасимчук М., Борисенко З., Задорожна О. та ін. Структурно-інвестиційна політика. – К.: Ін-т економіки НАН України, 1996. – 139 с.

3. Мельник О. Відновлення економічного зростання та необхідність зміни антиінфляційної політики в Україні// Економіка України. – 1999, № 9. – С. 12-22.

4. Александрова В., Бажал Ю. Економічні проблеми державного програмування науково-технічного розвитку// Економіка України. – 1999, № 10. – С. 29-37.

УДК 336.77

Здобувач Н.Є. Килипенко – Львівська КА

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ГРОШОВОГО РИНКУ ТА ЙОГО СТРУКТУРИ

Зіставлено поняття грошового ринку із поняттями фінансового ринку та ринку капіталів. Розглянуто підходи до визначання грошового ринку, які пропонують українські та західні вчені. Узагальнено напрямки структуризації грошового ринку.

Competitor N.Ye. Kylypenko – Commercial Academy of Lviv

Theoretical and methodological approaches to definition of money-market and it' structure

In the article notion of money-market is compared with notions of financial market and market of capitals. Different approaches to definition of money market, proposed by Ukrainian and western scientist, are considered. Ways of money-market structuring are summarized.

Грошовий ринок є однією із важливих складових ринкового механізму національних економічних систем. Складність та багатоаспектність функціонування грошового ринку постійно породжує новіші напрями монетарних досліджень. Українські вчені-економісти напрацювали значні традиції дослідження монетарних проблем, зокрема з дослідження теорії грошей, процента та грошового ринку. М. Туган-Барановський, М. Зібер, Е. Слуцький у своїх наукових пошуках грошової проблематики йшли попереду своїх сучасників і залишили вагомий внесок в історію економічної думки.

Складність та багатоаспектність функціонування та взаємодії економічних агентів грошового ринку постійно породжує новіші напрями монетарних досліджень та формування процентних ставок.

На цей час існує чимало досліджень грошового ринку у вітчизняній економічній літературі, зокрема монографічного характеру – праці І. Лютого, А. Даниленка, О. Гриценка тощо [1], [3]. Але поряд з цим потребують зіставлення та узагальнення різних підходів до визначення грошового ринку та його структуризації, які наводяться у вітчизняній та західній економічній літературі, що і стало завданням цієї статті.

Багатовимірність дослідження грошового ринку та формування ставки процента вимагає чіткої ідентифікації об'єкта дослідження. Грошовий ринок є складовою ринкового механізму та системою певних відношень між його складовими. Повстає завдання вичленити грошовий ринок і його структуру, що забезпечує виконання функцій грошей, серед яких найвагомішою є визначення вартості національних грошей та ставки процента.

Найбільш тісно грошовий ринок пов'язаний з фінансовим ринком або ринком капіталів. У деяких випадках такі поняття вживаються як синоніми,